

ВЛАДИМИР ПОЛЕГАНОВ
ИСТИНСКОТО ИМЕ НА
СВЕТА Е ПРОМЯНА

chitanka.info

Най-вероятно е истина твърдението, че големите писатели пишат само една книга. Не в смисъл, че имат само един успешен роман или едно открояващо се произведение, а в смисъл, че всеки техен текст е подчинен на една визия, която с годините и страниците се разраства във всички посоки, набира сили, започва да живее сама. Това са истинските създатели сред писателите, онези, които оставят след себе си философия и знание, школа. Те сякаш пренасят себе си в книгите си, натрупват се постепенно на едно друго място, докато времето им тук, на земята, изтича, свършва.

Такава писателка е Октавия Е. Бътлър.

Бътлър е притежателка на един от най-зрелите гласове в американската и световната фантастика от последните трийсет години. Тя е и от онези писатели, които вкарват човешкото във фантастиката. Жанрът има дълга история на търсене на човешкото, на убедително човешкото и творчеството на Бътлър стои в края на тази история, където образите са живи, очарователно или ужасяващо истински. В това отношение Бътлър може да бъде поставена редом до автори като Теодор Стърджън, Самюъл Дилейни и Урсула Ле Гуин. Като тях Бътлър успява да остане актуална в един предимно комерсиален жанр, без да жертва сложността на идеите си и силата на образите си.

Затова и романът, който следва — „Зора“, е пример за произведение от късните години на фантастиката, когато жанрът е натрупал достатъчно идеи и опит и когато опитът е достатъчно голям, за да могат идеите да се използват не като клишета, които само да задвижват машината на произведението, а като символи и метафори, които да произвеждат ефект, минаващ отвъд обикновеното забавление.

Книгите на Октавия Бътлър се занимават с човешкото състояние във всички негови аспекти, но най-вече с човешкото състояние в условия на криза. Героите на Бътлър идват при читателя от светове, докарани до ръба от един или друг апокалипсис. Понякога, както е в случая със „Зора“, този апокалипсис първо се проявява под формата на причинено от хората бедствие, а после се разкрива като травмираща среща с непонятно чуждото в лицето на извънземните оанкали. Лилит Аяпо и останалите герои на романа тръгват по пътя на промяната и стигат в джунглите на внезапно променената Земя до сърцето на мрака. Всяка стъпка е преосмисляне на човешкото и чуждото, всяка стъпка прескача границите между двете.

За Октавия Бътлър са важни връзките, които ни изграждат, всички онези нишки между предци и наследници, между познати и чужденци, всички линии от кръв и плът, които ни събират или разделят. В това набраздено поле на човешките отношения Бътлър изследва и показва, по нейния си тих и деликатен, а често и шокиращ начин, какво значи отговорност, колко тежки са последствията и колко свързано е всичко. Защото в рамките на тези линии и от всички страни на тези граници всеки наш жест е нещо много повече от просто движение. Ако си в история на Бътлър, след всяко движение си променен. Приключението се превръща в политика и точно в това е силата на Бътлър: да работи с нюансите, да слага тежестите там, където няма да е прекалено, да олекотява, без да елементаризира. Лилит от „Зора“ е точно такъв едновременно „граничен“ и детайлно изграден образ. Тя е между хората от нашия свят, хората от утрешния свят и чужденците от другия свят. Днес, утре и другаде — това са „посоките“ в световите на Октавия Бътлър и следвайки ги, читателите си доизграждат картата на едно многообразно, пълно с противоречия, но и потенциал човечество, каквото само истинските визионери сред фантастите могат да нарисуват.

Другият централен образ в романа е този на извънземните оанкали. Тези космически номади, колекционери на генетичен материал, учени с творчески стремления към живия свят изграждат може би и най-открояващата се фигура в литературния свят на Октавия Бътлър. И ако след „човешко“ трябва да се избере само още една дума, която да го опише, то тя ще е „промяна“. Затова и за странните оанкали вечното променяне е неизменно. Те живеят философията, за която говори Лорън Оламина, героинята на Бътлър от друга великолепна нейна книга, „Притча за сеяча“:

*Всичко, което докоснеш,
променяш.*

*Всичко, което променяш,
променя теб.*

Фантастиката често, а може би и задължително, работи с идеята за промяна. Добрата фантастика не просто показва промяната, ами разкрива механизмите ѝ, самото случване на тази промяна. Това разкриване понякога има апокалиптичен ефект, но не идва ли точно от апокалипсиса най-силното гориво за тези механизми? Такова е усещането от прочитането на книга на Октавия Бътлър: ние, телата ни, световите ни са винаги на ръба, на сантиметри от стената, на крачка от завесата, а отвъд е ужасно и прекрасно и има място за всички ни.

Владимир Полеганов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.